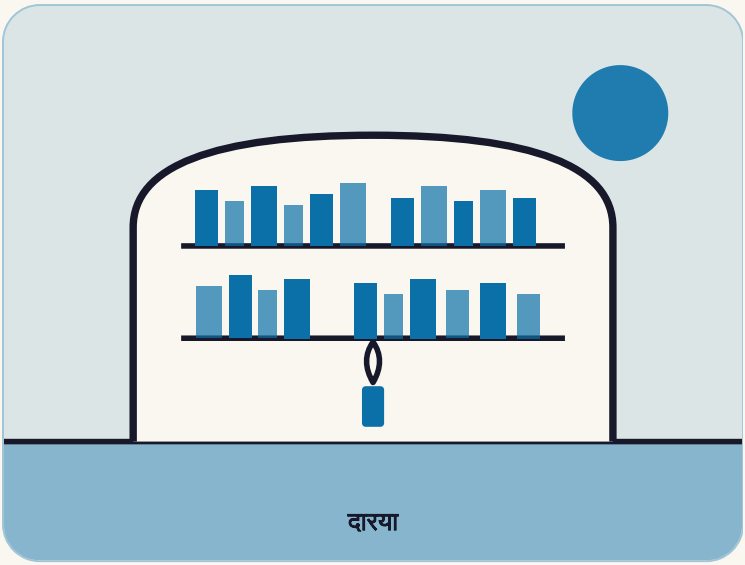

दारया

सीरिया

बॉम्बच्या खालचं गुप्त ग्रंथालय

वेढ्यात अडकलेल्या एका सीरियन शहरात तरुण मित्रांनी ढिगाऱ्यातून पुस्तकं वाचवली आणि एका तळघरात ग्रंथालय लपवलं.

कुठे दारया

कोण दारया, सीरियातील तरुण मित्रांचा एक गट आणि त्यांना येऊन मिळालेले स्वयंसेवक

केव्हा 2012 ते 2016

4 मिनिटांचे वाचन

प्रकरण पांहेलं

गोष्ट

दारया हे सीरियाची राजधानी दमास्कसजवळचं एक शहर आहे. 2012 मध्ये, सीरियाच्या युद्धादरम्यान, सरकारी दलांनी त्याला वेढा घातला. याला वेढा म्हणतात. शहर चार वर्षं तुटलेलं राहिलं. बॉम्ब वारंवार पडत.

तरुणांच्या एका गटाला एक कल्पना सुचली. ते मोडकळीला आलेल्या आणि रिकाम्या इमारतींमध्ये पुस्तकं शोधतील. त्यांनी हजारो पुस्तकं वाचवली.

तळघरातलं ग्रंथालय

त्यांनी एका तळघराचं ग्रंथालय केलं. ते एका बोळात होतं, अशा इमारतीखाली जिचे वरचे मजले कोसळले होते. कोणताही फलक नव्हता. लोक तोंडी सांगण्यावरून ते शोधत.

एका अहवालानुसार त्यात सुमारे 15,000 पुस्तकं होती. ग्रंथालयाचे नियम एका कागदावर छापून दाराजवळच्या खांबावर चिकटवले होते. ग्रंथपालाच्या परवानगीशिवाय पुस्तक घेऊन जायचं नाही. उशिरा परत करायचं नाही. इतर वाचत असताना शांत राहा.

युद्धापूर्वी या मित्रांपैकी अनेकांना वाचायला आवडत नसे. त्यांच्यासाठी पुस्तकांचा अर्थ सेन्सॉरशिप होता. आता पुस्तकं बाहेरच्या जगाची खिडकी होती.

> पुस्तकं म्हणजे गमावलेला वेळ भरून काढण्याचा आणि अज्ञान पुसण्याचा आमचा मार्ग.
>
> अबू अल-इज, सहसंस्थापक, ABC News च्या हवाल्याने, 2021

4	14	15,000
वेढ्याची वर्षं	स्वतःला मुख्य ग्रंथपाल म्हणवणाऱ्याचं वय	एका अहवालानुसार वाचवलेली पुस्तकं

बॉम्बच्या खाली जीवन

मुख्य ग्रंथपाल अमजद नावाचा एक मुलगा होता. तो 14 वर्षांचा होता. इतर मदतनीस अभियांत्रिकी आणि रसायनशास्त्राचे विद्यार्थी होते. ग्रंथालयाने पाठ्यपुस्तकंही मिळवली, म्हणजे विद्यार्थी अभ्यास चालू ठेवू शकले.

कपाटांवर राजकारण, तत्त्वज्ञान आणि इतर देशांच्या कथा होत्या. सर्वाधिक वाचलं गेलेलं पुस्तक द अल्केमिस्टचं अरबी भाषांतर होतं.

तिथे लोक चर्चासत्रं घेत. एका मित्राचा साखरपुडा तिथे झाला. काहींनी युद्धात गमावलेल्या एका मित्राचा शोक तिथे केला.

एकदा स्फोटांनी प्रवेशद्वार उद्ध्वस्त केलं आणि ते ढिगाऱ्याखाली गाडलं. कोणालाही इजा झाली नाही. तरुणांनी फुटलेली काच आणि पलस्तर साफ केलं. काही दिवसांतच त्यांनी ते पुन्हा उघडलं.

शेवट

2016 च्या शेवटी वेढा संपला. दारयाच्या लोकांना तिथून जावं लागलं. त्यांना फक्त एक-दोन पिशव्या नेता आल्या.

ही कथा पाठपुरावा करणाऱ्या एका पत्रकाराच्या म्हणण्यानुसार सैनिकांना नंतर ग्रंथालय सापडलं आणि ते त्याची पुस्तकं दमास्कसला घेऊन गेले. ती भंगार बाजारांत विकली गेली. ग्रंथालयाच्या मित्रांनी काही परत विकत घेतली.

आज ग्रंथालयाशी जोडलेले लोक उत्तर सीरिया, तुर्कस्तान आणि फ्रान्समध्ये राहतात. ते घरी परतण्याचं स्वप्न पाहतात.

केव्हा काय घडलं

- **2012** सरकारी दलं दारयाला वेढा घालतात.
- **2015** एका पत्रकाराला ऑनलाइन ग्रंथालयाबद्दल कळतं.
- **2016** वेढा संपतो आणि लोकांना जावं लागतं.
- **2019** एक चित्रपट आणि एक पुस्तक ही कथा सांगतात.

प्रकरण दुसरं

ही गोष्ट खास का आहे

युद्धाच्या बहुतेक कथा लढाईच्या असतात. ही कथा वाचनाची आहे.

जगापासून तुटलेल्या शहरात पुस्तकं बाहेर पडण्याचा मार्ग होती, आणि माणूस राहण्याचाही.

आमचं मत

जेव्हा जवळजवळ सगळं हिरावलं गेलं होतं, तेव्हा वाचनाच्या एका शांत दिनक्रमाने त्यांना स्वतः राहायला मदत केली.

प्रकरण तिसरे

आपण काय शिकू शकतो

1. ### आयुष्य विस्कटलं तरी दिनक्रम जपा

   बॉम्बच्या खालीही ग्रंथालयाच्या उघडण्याच्या वेळा आणि नियम होते.

   हे करून पाहा: एक छोटी रोजची सवय निवडा आणि या आठवड्यात ती पाळा, वाईट दिवशीही.

2. ### इतर जे सोडून देतात ते वाचवा

   मित्रांनी मोडक्या इमारतींतून पुस्तकं वाचवली.

   हे करून पाहा: लोक फेकून देत असलेली एक गोष्ट शोधा आणि तिला दुसरं आयुष्य द्या.

3 वाचनाला तुमचं मत बदलू द्या

युद्धापूर्वी त्यांच्यापैकी अनेकांना वाचायला आवडत नसे. मग पुस्तकं एक खिडकी झाली.

हे करून पाहा: तुम्ही सहसा निवडणार नाही अशा पुस्तकाची दहा पानं वाचा.

4 लोक एकत्र येऊ शकतील अशी जागा बनवा

तिथे लोकांनी चर्चासत्रं घेतली, वृत्तपत्राची योजना आखली आणि साखरपुडा साजरा केला.

हे करून पाहा: या आठवड्यात दोन जणांना एखादं पुस्तक किंवा कल्पना वाटून घ्यायला बोलवा.

मनात ठेवण्यासारखा एक विचार

जिथे खूप काही हरवलं, तिथे पुस्तकांच्या एका कपाटाने तरीही लोकांना जोडून ठेवलं.

स्रोत (इंग्रजीत)

ABC News (Australia)
Above them, war ravaged their city. But below ground, a group of unlikely librarians found hope (2021)

Al Jazeera
Daraya: A Library Under Bombs in Syria (Witness, 2019)

Kirkus Reviews
Syria's Secret Library, by Mike Thomson (2019)

Publishers Weekly
Syria's Secret Library, review (2019)

तथ्य-तपासणी टीप: दोन पत्रकार ही कथा वेगवेगळी सांगतात. डेल्फिन मिनुई (ABC News ची मुलाखत; Al Jazeera चं चित्रपट-पान) यांनी त्या तरुणांशी ऑनलाइन संवाद साधला आणि त्या कधीच दारयाला गेल्या नाहीत. BBC चे माइक थॉमसन यांनी एक वेगळं पुस्तक लिहिलं, जे इथे Kirkus आणि Publishers Weekly च्या समीक्षांतून ओळखलं जातं; मी ते पुस्तक वाचलेलं नाही. तपशिलांत फरक आहे. ABC ग्रंथालय 2012 चं आणि Kirkus 2013 चं सांगतं, म्हणून कथेत सुरुवातीचं कोणतंही वर्ष नाही. ABC आणि Al Jazeera “हजारो” आणि “सुमारे 15,000” पुस्तकं म्हणतात; कथा 15,000 हा एका अहवालातला आकडा म्हणून देते. मिनुई म्हणतात की निघताना काहींनी आपल्या एका पिशवीत एक पुस्तक ठेवलं; Kirkus म्हणतं की पुस्तकांना परवानगी नव्हती, म्हणून कथा पिशवीची गोष्ट वगळते. सैनिकांनी ग्रंथालय लुटणं आणि दमास्कसमध्ये पुस्तकं विकली जाणं हे फक्त मिनुई यांचं म्हणणं आहे. जाण्यासाठी 48 तासांची मुदत Al Jazeera च्या चित्रपट-वर्णनात आहे आणि ती वापरलेली नाही. अमजदचं वय (14) आणि त्याचं पद Kirkus मधून आहे; Publishers Weekly सुद्धा त्याचं नाव घेतं. स्रोत युद्धाच्या दोन्ही बाजूंसाठी वेगवेगळे शब्द वापरतात, म्हणून कथा फक्त “सरकारी दलं” म्हणते आणि तरुणांना कोणतंही नाव देत नाही. अनेक स्रोत ग्रंथालय गुप्त आणि लपलेलं असल्याचं सांगतात; मी हे स्वतंत्रपणे तपासू शकलो नाही. “आमचं मत” असलेल्या ओळी आमचं स्वतःचं विश्लेषण आहे. बाकी सर्व माहिती वरील स्रोतांमधून घेतली आहे.